

ΘΕΜΑ Α

A1. Έστω μια συνάρτηση f , η οποία είναι ορισμένη σε ένα κλειστό διάστημα $[\alpha, \beta]$. Αν η f είναι συνεχής στο $[\alpha, \beta]$ και $f(\alpha) \neq f(\beta)$ να αποδείξετε ότι για κάθε αριθμό η μεταξύ των $f(\alpha)$ και $f(\beta)$ και υπάρχει ένας τουλάχιστον $x_0 \in (\alpha, \beta)$ τέτοιος, ώστε $f(x_0) = \eta$. **Μονάδες 7**

A2. Πότε μια συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη σε ένα κλειστό διάστημα $[\alpha, \beta]$ του πεδίου ορισμού της; **Μονάδες 4**

A3. Θεωρήστε τον παρακάτω ισχυρισμό:

«Για κάθε συνάρτηση f , ορισμένη, παραγωγίσιμη και γνησίως αύξουσα στο \mathbb{R} , ισχύει $f'(x) = 0$ ».

α) Να χαρακτηρίσετε τον ισχυρισμό, γράφοντας στο τετράδιό σας το γράμμα Α, αν είναι αληθής, ή το γράμμα Ψ, αν είναι ψευδής. (μονάδα 1)

β) Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας στο ερώτημα **α)**. (μονάδες 3)

Μονάδες 4

A4. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

α) $\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{1}{x^{2\nu+1}} \right) = +\infty$, για κάθε $\nu \in \mathbb{N}$.

β) Αν f, g είναι δύο συναρτήσεις με πεδία ορισμού Α και Β, αντίστοιχα, τότε η $g \circ f$ ορίζεται, αν $f(A) \cap B \neq \emptyset$.

γ) Η γραφική παράσταση της συνάρτησης $f(x) = \sqrt{|x|}$, $x \in \mathbb{R}$ έχει άξονα συμμετρίας τον $y'y$.

δ) Η εικόνα $f(\Delta)$ ενός διαστήματος Δ μέσω μιας συνεχούς και μη σταθερής συνάρτησης είναι πάντα διάστημα.

ε) Δίνεται ότι η συνάρτηση f παραγωγίζεται στο \mathbb{R} και ότι η γραφική της παράσταση είναι πάνω από τον άξονα $x'x$. Αν υπάρχει κάποιο σημείο $A(x_0, f(x_0))$ της C_f , του οποίου η απόσταση από τον άξονα $x'x$ είναι μέγιστη (ή ελάχιστη), τότε σε αυτό το σημείο η εφαπτομένη της C_f είναι οριζόντια.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β

Δίνονται οι συναρτήσεις:

$f: (1, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$, με τύπο $f(x) = \frac{x+2}{x-1}$ και

$g: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$, με τύπο $g(x) = e^x$

B1. Να προσδιορίσετε τη συνάρτηση $f \circ g$. **Μονάδες 5**

B2. Αν $(f \circ g)(x) = \frac{e^x + 2}{e^x - 1}$, με $x > 0$, να αποδείξετε ότι η συνάρτηση $f \circ g$ είναι '1-1' και να βρείτε την αντίστροφή της.

Μονάδες 8

B3. Αν $\varphi(x) = (f \circ g)^{-1}(x) = \ln\left(\frac{x+2}{x-1}\right)$, με $x > 1$, να μελετήσετε τη συνάρτηση φ ως προς τη μονοτονία.

Μονάδες 6

B4. Αν φ είναι η συνάρτηση του ερωτήματος **B3**, να βρεθούν τα όρια

$\lim_{x \rightarrow 1^+} \varphi(x)$ και $\lim_{x \rightarrow +\infty} \varphi(x)$

Μονάδες 6

ΘΕΜΑ Γ

Δίνεται η συνεχής συνάρτηση

$$f(x) = \begin{cases} \frac{1}{1-x} - \ln \lambda, & x \leq 0 \\ \eta\mu x + \lambda \sigma\upsilon\nu x, & 0 < x < \frac{3\pi}{2} \end{cases} \quad \text{με } \lambda > 0$$

Γ1. Να αποδείξετε ότι $\lambda = 1$. **Μονάδες 5**

Γ2. Να αποδείξετε ότι ορίζεται εφαπτομένη της γραφικής παράστασης της f στο σημείο $A(0, 1)$, η οποία σχηματίζει με τον άξονα $x'x$ γωνία ίση με $\frac{\pi}{4}$. **Μονάδες 6**

Γ3. Να βρείτε τα κρίσιμα σημεία της συνάρτησης f . **Μονάδες 6**

Γ4. Ένα σημείο $M(a, f(a))$, με $a \leq 0$, κινείται στη γραφική παράσταση της f . Ο ρυθμός μεταβολής της τετμημένης του σημείου M δίνεται από τον τύπο $\alpha'(t) = -\frac{\alpha(t)}{3}$.

Η εφαπτομένη της γραφικής παράστασης της f στο M τέμνει τον άξονα $x'x$ στο σημείο B . Να βρείτε τον ρυθμό μεταβολής της τετμημένης του σημείου B τη χρονική στιγμή t_0 , κατά την οποία το σημείο M έχει τετμημένη -1 .

Μονάδες 8

ΘΕΜΑ Δ

Δίνεται η συνάρτηση $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ με τύπο $f(x) = e^x + x^2 - ex - 1$.

Δ1. Να αποδείξετε ότι υπάρχει μοναδικό $x_0 \in (0, 1)$, στο οποίο η f παρουσιάζει ολικό ελάχιστο. Στη συνέχεια να αποδείξετε ότι $f(x_0) = x_0^2 - (e+2)x_0 + e - 1$

Μονάδες 7

Δ2. Να υπολογίσετε το όριο $\lim_{x \rightarrow x_0} \left[\frac{1}{f(x) - f(x_0)} + \eta\mu \left(\frac{1}{x - x_0} \right) \right]$,

όπου x_0 το σημείο του ερωτήματος **Δ1** που η f παρουσιάζει ολικό ελάχιστο.

Μονάδες 6

Δ3. Αν x_0 είναι το σημείο του ερωτήματος **Δ1** που η f παρουσιάζει ολικό ελάχιστο, να αποδείξετε ότι η εξίσωση $f(x) + x = x_0$ για $x \in (x_0, 1)$ έχει μοναδική ρίζα ρ .

Μονάδες 5

Δ4. Αν x_0 είναι το σημείο του ερωτήματος **Δ1** που η f παρουσιάζει ολικό ελάχιστο και ρ είναι η ρίζα της εξίσωσης του ερωτήματος **Δ3**, να αποδείξετε ότι $f(x_0) > f(\rho)(f'(k) + 1)$ για κάθε $k \in (\rho, 1)$.

Μονάδες 7

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

A1. Σχολικό βιβλίο σελ. 76

A2. Σχολικό βιβλίο σελ. 104

A3. α) Ψ

β) Θεωρούμε τη συνάρτηση $f(x) = x^3, x \in \mathbb{R}$.

Η συνάρτηση αυτή είναι παραγωγίσιμη και γνησίως αύξουσα στο \mathbb{R} . Όμως $f'(x) = 3x^2 \geq 0$,

για κάθε $x \in \mathbb{R}$ με $f'(0) = 0$.

A4. α) Λ β) Σ γ) Σ δ) Σ ε) Σ

ΘΕΜΑ Β

B1. Η $f \circ g$ ορίζεται στο $D_{f \circ g} = \{x \in \mathbb{R} \mid g(x) > 1\} = \{x \in \mathbb{R} \mid e^x > 1\} = (0, +\infty)$ με τύπο

$$(f \circ g)(x) = f(g(x)) = f(e^x) = \frac{e^x + 2}{e^x - 1}$$

B2. Η συνάρτηση $f \circ g$ είναι παραγωγίσιμη στο διάστημα $(0, +\infty)$ ως πηλίκo παραγωγίσιμων συναρτήσεων, με παράγωγο:

$$(f \circ g)'(x) = \frac{e^x(e^x - 1) - e^x(e^x + 2)}{(e^x - 1)^2} = \frac{-3e^x}{(e^x - 1)^2} < 0, \text{ για κάθε } x > 0. \text{ Άρα η } f \circ g \text{ είναι γνησίως}$$

φθίνουσα στο διάστημα $(0, +\infty)$, οπότε είναι 1-1 και ορίζεται η αντίστροφή της.

Η $(f \circ g)^{-1}$ ορίζεται στο $(f \circ g)((0, +\infty)) = \left(\lim_{x \rightarrow 0^+} (f \circ g)(x), \lim_{x \rightarrow 0^+} (f \circ g)(x) \right) = (1, +\infty)$ διότι

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} (f \circ g)(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{e^x + 2}{e^x - 1} = +\infty \text{ και } \lim_{x \rightarrow +\infty} (f \circ g)(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{e^x + 2}{e^x - 1} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{e^x \left(1 + \frac{2}{e^x} \right)}{e^x \left(1 - \frac{1}{e^x} \right)} = 1.$$

Επομένως: $(f \circ g)((0, +\infty)) = (1, +\infty)$

Άρα το πεδίο ορισμού της αντίστροφης είναι: $D_{(f \circ g)^{-1}} = (1, +\infty)$. Ακόμη

$$y = (f \circ g)(x) \Leftrightarrow y = \frac{e^x + 2}{e^x - 1} \Leftrightarrow y(e^x - 1) = e^x + 2 \Leftrightarrow ye^x - y = e^x + 2 \Leftrightarrow e^x(y - 1) = y + 2 \Leftrightarrow$$

$$\Leftrightarrow e^x = \frac{y + 2}{y - 1} \Leftrightarrow x = \ln\left(\frac{y + 2}{y - 1}\right). \text{ Άρα } \varphi(x) = (f \circ g)^{-1}(x) = \ln\left(\frac{x + 2}{x - 1}\right)$$

B3. Η συνάρτηση φ είναι παραγωγίσιμη στο διάστημα $(1, +\infty)$ ως σύνθεση παραγωγισίμων με:

$$\varphi'(x) = \left(\ln\left(\frac{x + 2}{x - 1}\right) \right)' = (\ln(x + 2) - \ln(x - 1))' = \frac{-3}{(x - 1)(x + 2)} < 0, \text{ για } x > 1$$

Άρα $\varphi \downarrow (1, +\infty)$

B4.

$$\lim_{x \rightarrow 1^+} \varphi(x) = \lim_{x \rightarrow 1^+} \left(\ln\left(\frac{x + 2}{x - 1}\right) \right) = l_1$$

• Θέτουμε $u = \frac{x + 2}{x - 1}$. Καθώς $x \rightarrow 1^+$ είναι $u \rightarrow +\infty$. Συνεπώς $l_1 = \lim_{u \rightarrow +\infty} (\ln u) = +\infty$

$$\bullet \lim_{x \rightarrow +\infty} \varphi(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\ln\left(\frac{x + 2}{x - 1}\right) \right) = l_2$$

• Θέτουμε $u = \frac{x + 2}{x - 1}$. Καθώς $x \rightarrow +\infty$ είναι $u \rightarrow 1$

Συνεπώς $l_2 = \lim_{u \rightarrow 1} (\ln u) = 0$

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Η συνάρτηση f είναι συνεχής στο σημείο $x_0 = 0$ συνεπώς: $\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = f(0)$

Έχουμε ότι:

$$\bullet \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^-} \left(\frac{1}{1 - x} - \ln \lambda \right) = 1 - \ln \lambda$$

$$\bullet \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} (\eta\mu x + \sigma\upsilon\nu x) = \lambda$$

Άρα, $\lambda = 1 - \ln \lambda \Leftrightarrow \ln \lambda = 1 - \lambda$

Θεωρούμε τη συνάρτηση $g(x) = \ln \lambda + \lambda - 1$, $\lambda > 0$ με $g(1) = 0$ και $g'(\lambda) = \frac{1}{\lambda} + 1 > 0$ άρα η

συνάρτηση g είναι γνησίως αύξουσα, άρα και $1 - 1$. Συνεπώς το $\lambda = 1$ είναι μοναδικό.

Γ2. Για $\lambda = 1$ ο τύπος της f διαμορφώνεται ως εξής:

$$f(x) = \begin{cases} \frac{1}{1 - x}, & x \leq 0 \\ \eta\mu x + \sigma\upsilon\nu x, & 0 < x < \frac{3\pi}{2} \end{cases}, \quad f(0) = 1$$

Αρκεί να δείξουμε ότι η συνάρτηση f είναι παραγωγίσιμη στο σημείο $x_0 = 0$ και ότι $f'(0) = 1$

Έχουμε ότι

$$\bullet \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{f(x) - f(0)}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{\frac{1}{1 - x} - 1}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{x}{x(1 - x)} = \lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{1}{1 - x} = 1$$

$$\bullet \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{f(x) - f(0)}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{\eta\mu x + \sigma\upsilon\nu x - 1}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \left[\frac{\eta\mu x}{x} + \frac{\sigma\upsilon\nu x - 1}{x} \right] = 1$$

Άρα, $f'(0) = 1$

Αν $\hat{\omega}$ είναι η γωνία που σχηματίζει η εφαπτομένη με τον άξονα $x'x$ τότε $\omega = \frac{\pi}{4}$.

Γ3. Έχουμε: $f'(x) = \begin{cases} \frac{1}{(1-x)^2}, & x \leq 0 \\ \sigma\upsilon\nu x + \eta\mu x, & 0 < x < \frac{3\pi}{2} \end{cases}$

Για κάθε $x \in (-\infty, 0)$ η $f'(x) > 0$ άρα η f δεν παρουσιάζει κρίσιμο σημείο στο $(-\infty, 0)$.

Η f παραγωγίζεται στο $x_0 = 0$ με παράγωγο $f'(0) = 1$, άρα δεν παρουσιάζει κρίσιμο σημείο στο $x_0 = 0$.

Για κάθε $x \in \left(0, \frac{3\pi}{2}\right)$ έχουμε ότι :

$$f'(x) = 0 \Leftrightarrow \sigma\upsilon\nu x - \eta\mu x = 0 \Leftrightarrow \sigma\upsilon\nu x = \eta\mu x \Leftrightarrow \overset{\sigma\upsilon\nu x \neq 0}{\varepsilon\phi x} = 1 \Leftrightarrow x = \frac{\pi}{4} \text{ ή } x = \frac{5\pi}{4}.$$

Άρα τα $x_1 = \frac{\pi}{4}, x_2 = \frac{5\pi}{4}$ είναι τα κρίσιμα σημεία της f .

Γ4. Η εφαπτομένη της f στο σημείο $M(a, f(a))$, $a \leq 0$ είναι:

$$(\varepsilon): y = f'(a)(x-a) + f(a) \Leftrightarrow y = \frac{1}{(1-a)^2}(x-a) + \frac{1}{1-a}$$

Η (ε) τέμνει τον άξονα $x'x$ άρα

$$y = 0 \Leftrightarrow \frac{1}{(1-a)^2}(a-x_0) = \frac{1}{1-a} \Leftrightarrow a-x_0 = 1-a \Leftrightarrow x_0 = 2a-1$$

Έχουμε ότι $B(x, 0)$ ή $B(2a-1, 0)$ ή $x(t) = 2a(t) - 1$ και $x'(t) = 2a'(t) = -2\frac{a(t)}{3}$

$$\text{Άρα } x'(t_0) = -2\frac{a(t_0)}{3} = \frac{2}{3}$$

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Η f είναι δυο φορές παραγωγίσιμη στο \mathbb{R} ως πράξεις παραγωγισίμων συναρτήσεων με $f'(x) = e^x + 2x - e$ και $f''(x) = e^x + 2 > 0$, για κάθε $x \in \mathbb{R}$. Άρα η f' είναι γνησίως αύξουσα στο \mathbb{R} , οπότε και 1-1.

Ακόμη η f' είναι συνεχής στο $[0, 1]$ με $f'(0) = 1 - e < 0$ και $f'(1) = 2 > 0$

Συνεπώς $f'(0)f'(1) < 0$, οπότε από θεώρημα Bolzano υπάρχει τουλάχιστον ένα $x_0 \in (0, 1)$ ώστε $f'(x_0) = 0$. Όμως

η f' είναι 1-1, άρα το x_0 είναι μοναδικό. Ακόμη έχουμε $x > x_0 \overset{f' \nearrow \mathbb{R}}{\Rightarrow} f'(x) > f'(x_0) \Rightarrow f'(x) > 0$ και

$$x < x_0 \overset{f' \nearrow \mathbb{R}}{\Rightarrow} f'(x) < f'(x_0) \Rightarrow f'(x) < 0$$

Η f συνεχής στο x_0 , άρα η f παρουσιάζει ολικό ελάχιστο στο $x_0 \in (0, 1)$.

$$\text{Επιπλέον } f'(x_0) = 0 \Leftrightarrow e^{x_0} = e - 2x_0 \quad (1)$$

$$\text{Όμως } f(x_0) = e - 2x_0 + x_0^2 - ex_0 - 1 = x_0^2 - (e+2)x_0 + e - 1$$

Δ2. Θεωρούμε $h(x) = \frac{1}{f(x) - f(x_0)}$, $x \neq x_0$. Από το Δ1 είναι $f(x) > f(x_0) \Leftrightarrow f(x) - f(x_0) > 0$ για κάθε $x \neq x_0$

και $\lim_{x \rightarrow x_0} (f(x) - f(x_0)) = f(x_0) - f(x_0) = 0$, αφού η f είναι συνεχής στο x_0 .

$$\text{Άρα } \lim_{x \rightarrow x_0} \frac{1}{f(x) - f(x_0)} = +\infty \Leftrightarrow \lim_{x \rightarrow +\infty} h(x) = +\infty$$

Ακόμη, για κάθε $x \neq x_0$ έχουμε:

$$-1 \leq \eta\mu \frac{1}{x-x_0} \leq 1 \Leftrightarrow h(x) - 1 \leq h(x) + \eta\mu \frac{1}{x-x_0} \leq h(x) + 1$$

$$\text{και } \lim_{x \rightarrow +\infty} (h(x) - 1) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (h(x) + 1) = +\infty$$

Άρα από κριτήριο παρεμβολής, είναι $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(h(x) + \eta \mu \frac{1}{x - x_0} \right) = +\infty \Leftrightarrow \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{1}{f(x) - f(x_0)} + \eta \mu \frac{1}{x - x_0} \right) = +\infty$

- Δ3.** Θεωρούμε την συνάρτηση $g(x) = f(x) + x - x_0$, $x \in [x_0, 1]$ που είναι συνεχής στο $[x_0, 1]$ ως πράξεις συνεχών συναρτήσεων, με $g(1) = f(1) + 1 - x_0 = 1 - x_0 > 0$ και $g(x_0) = f(x_0) < 0$ διότι $x_0 < 1 \stackrel{f \nearrow [x_0, +\infty)}{\Rightarrow} f(x_0) < f(1) \Rightarrow f(x_0) < 0$.
 Άρα από το θεώρημα Bolzano, υπάρχει τουλάχιστον ένα $\rho \in (x_0, 1)$ ώστε, $g(\rho) = 0 \Leftrightarrow f(\rho) + \rho = x_0$.
 Η g είναι παραγωγίσιμη στο $(x_0, 1)$ ως πράξεις παραγωγίσιμων με $g'(x) = f'(x) + 1 > 0$ για κάθε $x \in (x_0, 1)$.
 Άρα g είναι γνησιώς αύξουσα στο $[x_0, 1]$ οπότε το ρ είναι μοναδικό.

- Δ4.** $f(x_0) > f(\rho)(f'(k) + 1) \Leftrightarrow f(x_0) > (x_0 - \rho)(f'(k) + 1) \Leftrightarrow \frac{f(x_0)}{(x_0 - \rho)} < f'(k) + 1$
 $\Leftrightarrow \frac{f(x_0)}{(x_0 - \rho)} - 1 < f'(k) \Leftrightarrow \frac{f(x_0) - (x_0 - \rho)}{(x_0 - \rho)} < f'(k) \Leftrightarrow \frac{f(x_0) - f(\rho)}{(x_0 - \rho)} < f'(k)$
 Η f είναι συνεχής στο $[x_0, \rho]$ και παραγωγίσιμη στο (x_0, ρ) , άρα από ΘΜΤ υπάρχει τουλάχιστον ένα $\xi \in (x_0, \rho)$ ώστε, $f'(\xi) = \frac{f(x_0) - f(\rho)}{x_0 - \rho}$.
 Όμως, $x_0 < \xi < \rho < \kappa < 1 \stackrel{f \uparrow}{\Rightarrow} f'(\xi) < f'(\kappa) \Rightarrow \frac{f(x_0) - f(\rho)}{x_0 - \rho} < f'(\kappa)$, για κάθε $\kappa \in (\rho, 1)$.

ΟΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΙ

**ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΔΑΛΑΚΗΣ • ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗΣ • ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΘΑΝΑΣΑΚΗΣ
 • ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΤΖΙΑΣ • ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΚΗΣ • ΣΤΑΥΡΟΣ ΓΕΡΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
 ΒΑΝΑ ΚΑΤΣΟΥΛΗ • ΚΩΣΤΑΣ ΑΣΦΕΝΤΑΓΑΚΗΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗΣ
 • ΜΑΝΟΛΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ • ΝΙΚΟΣ ΣΠΛΗΝΗΣ • ΜΑΡΙΑ ΤΕΡΖΑΚΗ
 ΝΙΚΟΣ ΜΑΚΡΑΚΗΣ • ΜΑΡΙΑ ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ • ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΜΑΚΑΡΩΝΗ**